СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 211. Джерзі Сиtі, Н. Дж., субота, 11-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 211. Jersey City, N. J., Saturday, September 11, 1937 THREE CENTS

УРЯД ЗА ЗАХОРОНУ ГОРОЖАН У КИТАЮ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив публично в імені уряду, що уряд дасть захорону американським горожанам у Китаю, яку тільки може, та що він задумує задержати на Далекому Сході відповідні військові й морські сили.

Рівночасно уряд порадив американцям у Китаю покинути всі портові міста.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАДУМУЄ ПЕРЕПИС БЕЗРОБІТНИХ.

ҐАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт дав до зрозуміння представникам ґазет, що він задумує перевести добровільний перепис безробіття. Має він ужити до цього виборчої машинерії. Перепис має відбутися в січні. Має він бути добровільний у тому розумінню, що лише той буде ре- єструватися, хто захоче.

ЗАКИДАЮТЬ СТАЛЕВІЙ КОМПАНІЇ БОРОТЬБУ ПРОТИ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ.

ДЖАНСТАВН (Па). — На переслуханні, яке тут ведуть урядовці Краєвої Ради Робітничих Відносин, зізнав Юрій Фецко, що 26 літ працював при двигуні в фабриці Камбрія підприємства Бетлегем Стіл, що підприємство старається через свою компанійну юнію настроїти робітників ворожо до закону Ваґнера.

.СТЕЙТОВА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПЕРЕХОДИТЬ ДО КОМІТЕТУ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Комітет Промислової Орґанізації постановив надати чартер Стейтовій Федерації Праці Західньої Вірджінії, котру проґнано з Американської Федерації Праці за те, що вона не захотіла „очистити" своїх рядів з прихильників Комітету Промислової Орґанізації. Через це з Американської Федерації Праці перейде до Комітету Промислової Орґанізації 170,000 зорґанізованих робітників.

КАРАЮТЬ ЗА ГАЛАБУРДИ ПІДЧАС ПІКЕТУВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Міський суддя Майкел Форд засудив 8 осіб, обвинувачених поліцією за те, що підчас пікетування автоматичних ресторанів Горна й Гардарта нарушували публичний спокій, на ґривну в сумі $1. Засуджені заплатили $2, а решту хочуть відсидіти.

БОРОТЬБА ЗА УРЯД ПОСАДНИКА НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Суддя Джеремая Маґоні, що добивається номінації Демократичної Партії на уряд посадника міста Ню Йорку, обіцяє в своїх виборчих промовах, що, ставши посадником міста, буде нищити рекетірські орґанізації та буде розсліджувати, чому підприємства кидають Ню Йорк. Нацистичні орґанізації в Ню Йорку знов заявилися за вибір посадником сенатора Ковпленда, не зважаючи на те, що він недавно відпекувався від їх попертя.

СЕНЗАЦІЙНА ОСТОРОГА ПЕРЕД НАЦІСТИЧНИМ „ПУЧОМ" В АМЕРИЦІ.

ШІКАҐО. — Місцевий щоденник „Дейлі Таймс" помістив статтю Вилйема Мюлера, що, мовляв, націстичні орґанізації в Америці, інспіровані націзмом у Німеччині, наміряють захопити в свої руки уряд Злучених Держав. Представники німецького уряду й націстичних орґанізацій заперечують висновки статті.

ЧИ ЧУЖИНЕЦЬКА ПРЕСА ПАДЕ?

НЮ ЙОРК. — Незадовго почне тут виходити нова мадярська ґазета, „Амерікай Мадяр Віляґ", себто „Щоденний Мадярський Світ". Накладці кажуть, що тепер в Америці є три мадярські щоденні ґазети, але ці ґазети партійні: одна отверто фашистівська, друга напів фашистівська, третя комуністична, а 250,000 американських мадярів потребують безпартійної ґазети.

ЧИСЛО ЗАНЕДУЖАНЬ НА ПАРАЛІЖ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК.—Міський уряд здоровля занотував у вівторок 13 нових занедужань на дитячий параліж, а потім 13 у середу. Уряд каже, що це поважний зріст.

Число випадків занедужання на цю недугу в Шікаґо виносить уже 216. У Джеймставні, Н. Й., померла на цю недугу 19-літня дівчина. У цілім нюйорськім стейті занотовано 118 занедужань. У Мілвокі є всіх випадків 35. У Філядельфії лікарі вдержують при життї 11-літнього Джеймса Капаса лише при помочі „залізних леґенів".

БАНКРОТИВ ІНШИХ, ЗБАНКРОТУВАВ САМ.

НЮ ЙОРК.—До федерального суду вніс просьбу за признання його банкротом Бернард Маркус, президент „Банку Злучених Держав", що свого часу збанкротував з великою шкодою для депозиторів, і уділовців. Маркус сидів за заряд банку в тюрмі.

СТУДЕНТКА АРЕШТОВАНА ЗА ВБИВСТВО ЧОЛОВІКА.

Поліція у Вудбридж, Ню Джерзі, обвинувачує панну Марґарету Дренан, 20-літню ученицю школи секретарства, за вбивство Пола Рівса, 25-літнього робітника в фабриці міди. Поліція каже, що панна Дренан призналася, що вбила його в домі Рівса, як жінка Рівса була в кіні, а двоє дітей Рівса спали. Вона додала, що Рівс звів її, подаючи себе за нежонатого.

НАФТА У СХІДНІЙ УКРАЇНІ.

На 17-му міжнародньому ґеольоґічному конґресі в Москві, як повідомляє „Правда", ґеольоґ Академії Наук УССР, В. Куців, виголосив доповідь про пошукування нафти на території УССР. Спонукою для пошукувань нафти в Україні було відкриття соляних покладів коло міста Ромен на Полтавщині, а також деякі інші показники можливої нафтовости інших районів УССР.

Недавно відкрито українську соляно - покладну територію в Дніпровсько - Донецькій кітловині. В повстанні цієї кітловини брали участь четвертичні, третичні мезозойські і палеозойські епохи. Для деяких покладів характеристична присутність вульканічних пород — діябазів. В Роменщині діябази залягають окремими брилами.

На південь від Ромна (80 клм. від нього) відкрито Висачкинський соляний поклад, ґеольоґічно подібний до Роменського. Підчас сверддування дрібних шибів спостерегли присутність нафтових бітумів.

Тепер помічено цілу лінію соляних заглибин від північного - заходу на південний схід, що відповідає напрямові оси Дніпровсько - Донецької заглибини. По широких ґеольоґічних і ґеофізичних пошукуваннях у цьому році почали глибоке сверлування в роменській окрузі, щоб переконатися, чи є тут нафта.

ЗАПАЛЕННЯ МОЗКУ ПІДЧАС ОНДУЛЯЦІЇ ВОЛОССЯ.

У Станиславові 27-літня Марія Рошак дозволила собі зробити в якогось партача-фризієра т. зв. тривалу ондуляцію волосся. Ще заки вернулася додому, зачала їй боліти голова, а заки прибув лікар, Марія Рошак померла. Здається, що померла від запалення мозку.

ОТРУЇВСЯ З РОЗПУКИ.

Фармер Шатський з околиці Ст. Філіпе (на північ від Кемсак) отруївся отруєю для сусликів. Шастський скосив попереднього дня пшеницю косаркою і так загризся малим збором, що на другий день вранці отруївся в шпихлірі, де сподівався зсипати збіжжя.

Шатський лишив жінку й трoє дітей. Він прийшов на фарму рік тому з Драйден, в Онтаріо, де працював у паперовій виробні.

НІМЕЦЬКИЙ ДАРУНОК ПОЛЬЩІ.

Бурмістр Маґдебурґа, д-р Маркман, жертвував полякам будинок на маґдебурській цитаделі, де підчас світової війни вязнили марш. Пілсудського.

НОВІ РОЗСЛІДИ НАД МОЛОЧНОЮ ДОРОГОЮ.

Джеймс Кофі з астрономічної обсерваторії Гарвардського університету каже, що довші обсервації молочної дороги переконали його, що давні погляди на молочну дорогу не відповідають правді. На його думку, молочна дорога складається з купок зір, котрі сотками обертаються довкола спільного осередка, як земля довкола сонця, а місяць довкола землі.

УРЯД КАНАДИ ЗАМОВИВ 20 ВОЄННИХ ЛІТАКІВ.

Фірма Фейрчайлд Ейркрефт Лдт. дістала велике замовлення на бристольські воєнні літаки для канадійського уряду. Замовлення має бути на суму коло 2 міліони долярів, за які фірма має достарчити 20 воєнних літаків.

Фабрика літаків Фейрчайлда є на передмісті Монтреалу, коло терміналу нової повітряної дороги з Ірляндії.

ТОВАРОВИЙ ПОТЯГ ЗСУНУВСЯ З РЕЙОК.

Товаровий трансконтинентальний потяг Канадійських Національних Залізниць зсунувся з рейок 97 миль на захід від Содборі, Онт. Потяг їхав зо скорістю 50 миль на годину і коло стації Маква 8 вагонів несподівано зсунулися з рейок. Два вагони розбилися, два частинно утонули в болоті, інші були сильно ушкоджені. На вагонах був гурток людей, що перекрадалися на схід. Сім з них відразу погибли, а восьмий був так тяжко покалічений, що умер по дорозі до шпиталю в Содборі. Шістьох інших покалічених відставлено до шпиталю. Між убитими є Іван Чопик з Бішоп, Ман. Між раненими є Петро Лозовчук з Гефорд, Саск. Всі інші мають англійські, або французькі імена.

ПАСАЖИРИ БЕЗ БІЛЄТІВ ПОБИЛИ КОНДУКТОРА.

В підміському поїзді, що їхав з Варшави до Жирардова, в одному переділі кондуктор застав аж 7 чоловіків без білету. Бажаючи їх віддати в руки поліції, кондуктор замкнув їх у переділі на ключ. Тоді замкнені дісталися до кондуктора крізь вікно й побили його до безтями залізним ломом. На черговій найближчій стації напасники повтікали.

ТАЮТЬ ЛЕДІВЦІ.

В Норвеґії була цього літа така спека, що ледівці на горах таяли. Один такий величанський ледівець у Гарденджер розтаяв і впав в озеро Деме. Вода з озера розлилася по берегах і затопила кільканацять домів та незібрані плоди з піль.

ВЯЗНЕНА ЖІНКА ПІДПАЛИЛА НА СОБІ ОДІННЯ.

У вязниці в Портеж Ла Прері, Ман., Джойс Стренґ, 37-літня жінка-вязень, запалила на собі одіння і від попечень умерла у шпиталі того самого дня.

Згадана жінка-вязень була відома з того, що заживала наркотики. Здається, що з браку наркотиків вона наложила на себе руку. Джойс Стренґ походила з Вінніпеґу.

АРЕШТУВАННЯ СВЯЩЕНИКА.

Три поліцаї — враз з командантом поліційної станиці — приїхали з Яслиськ до Волі Нижньої, пов. Сянік, і тут перевели ревізію в місцевім греко - католицькім приходстві. Ревізія була гостра й дуже докладна. Не обмежилася вона до самого тільки приходського помешкання, але обняла також приходське подвіря, будинки та сумежні закутини, сховки й площі. У вислідi ревізії не знайдено нічого. Чого шукали, невідомо. Після ревізії арештовано місцевого завідателя парохії, о. Володимира Худика, та служницю.

Арештованих відвезено під поліційною ескортою через Волю Нижню, Яслиську Посаду, Яслиська, Дальову, Коралик Волоський і Польський, Дошно, Риманів-Живець, Риманівську посаду до Риманова, до суду. До відвожених арештованих приглядалися численно люди, між іншими робітники, що працювали тоді коло будови возової дороги в Волі Нижній.

З Риманова після переслухання випущено о. Володимира Худика на волю. Арештування священика — враз зі служницею — викликало велике враження не тільки в самій Волі Нижній, але й у цілій околиці. Причина арештування невідома.

СОБАКИ Й КОТИ ПОКАЗИЛИСЬ У ВИЛЕНЩИНІ.

На просторі виленсько-троцького повіту поширяється пошесть скаженини між псами й котами. Вони покусали понад 30 осіб. У звязку з тим видано низку охоронних зарядженъ. Заборонено перевозити ці звірята залізницями.

МІЗЕРНІ ПЛАТНІ УЧИТЕЛІВ У КВЕБЕКУ.

На конвенції федерації канадських учителів у Торонті виявили делеґати у Квебеку, що 1,300 світських учителів у католицьких парохіяльних школах у Квебеку побирають річно лише 100 долярів платні або й менше.

В таких же католицьких школах у Квебеку є 1,875 світських учителів, що побирають по 125 долярів на рік або менше.

Загальна скількість учителів у Квебеку виносить 9,000 і їх пересічна платня виносить 245 долярів на рік. В це число не входять учителі монахи й монахині, які звичайно не дістають більше, як те, що потрібне конечно на мізерний прожиток.

БДЖОЛИ ВБИЛИ КОНЯ.

Недалеко Овен Савнд, Онт., бджоли пожалили коня на смерть. Другий кінь також сильно пожалений і заходить можливість, що згине. Візник Вилйем Форестер дістав 350 ужалень, одначе лікарі певні, що він буде жити.

ПОБИВ ЛІКАРЯ.

Суд у Вильні засудив на тиждень арешту з завішенням кари селянина, який побив тяжко лікаря за те, що не хотів його вмираючій жінці записати ліку, заки не дістане 5 зл. гонорару. Селянин давав 3 зл.

МАСОВІ ПРОГУЛЬКИ ДО СОБОРУ КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА ОСЬМОМИСЛА

ГАЛИЧ. — Крилос, село біля Галича, в якому викопано руїни старого українського собору, побудованого князем Осьмомислом біля сім і пів віку тому, стає тепер наче місцем прощі для українських мас. Спішать до нього зо всіх сторін українці, бідні і багаті, селяни, робітники, інтеліґенція, щоби подивитися на памятки нашої славної минувшини й віддати поклін українському князеві, якого тлінні останки спочивають у відкопаному соборі. Розкопи будуть доступні для оглядин загалу ще якийсь час.

СУДИ Й АРЕШТИ В ПОЛЬЩІ.

ЛЬВІВ. — Перед окружним судом у Луцьку ведеться судовий політичний процес проти 42 українців, серед яких є дві жінки, за приналежність до О. У. Н. та за протидержавну діяльність на терені Володимирщини і Ковельщини. В Тернополі польська поліція перевела низку трусів в українських установах та приватних домах і у висліді арештувала 15 осіб, майже самих учеників ґімназії. В Сокальщині розвязано 28 дитячих садків і арештовано 23 особи. У Яворівщині польська поліція перевела багато трусів і арештувала в Морянцях Олексу Хрому, Петра Рожака, Івана Бика і Дмитра Мисика. Численні труси переведено також у Коломийщині і Самбірщині. В селі Городищу влада закрила дитячий садок.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА ЧИТАЛЬНЮ.

ЛЬВІВ. — Дня 25 липня ц. р. улаштувала читальня „Просвіти" в селі Гриневі свято століття „Русалки Дністрової". Несподівано впала на салю група парубків з ножами. Були це підпоєні і підмовлені авантурники з Водник. Гринівці вибігли з салі і зараз же вернулися назад, щоб розправитися з напасниками. Напасники мусіли втікати, і то так скоро, що не мали часу повідчиняти вікон, тільки висадили їх і так вискочили надвір. Там господарі свята булиб їм дали належну научку, але на дворі чекала польська поліція і врятувала їх від дальшої кари. Кілька днів пізніше ті самі бандити напали на голову місцевої читальні і тяжко його побили. Заскаржені до суду зізнали, що були намовлені до цього певними чинниками.

ТЕРОРИСТИЧНА АКЦІЯ В БОРЩІВСЬКОМУ ПОВІТІ.

ВАРШАВА. — „Ґазета Польска" з 15 серпня приносить таку вістку: „По саботажній акції в повітах бережанськім і сокальськім подібні випадки занотовано в пов. борщівськім на полудневому Поділлі. В останніх днях на терені цього повіту виконано низку підпалів. Тепер знову трапився новий акт терору, спрямований проти визначного суспільного діяча в Юліянполі. Незловлені виконавці кинули до його помешкання бомбу, зроблену з луски гарматньої ґранати. Бомба знищила цілковито помешкання, розвалила стіни, а її відламки знайдено в промірі 300 м. Нападений врятувався чудом, а коли вибіг перед дім, то напасники стріляли до нього з кріса, а потім утекли".

ПРИМУСОВО НАВЕРТАЮТЬ НА ЛАТИНСЬКИЙ ОБРЯД.

ЛЬВІВ. — Греко-католицький парохіяльний уряд в Боднарові одержав від станиславівського старости список 109 душ з наказом перетягти їх у метрикальні книги римо-католицької парохії в Станиславові. У цьому списку знаходяться головно такі особи, які не бажають собі зміни обряду, але змушує їх до того влада, яка передумовою одержання якоїсь роботи ставить зміну обряду. Трапляються випадки, що деякі жінки покидають своїх чоловіків через те, що вони задля роботи змінили свій обряд.

ВИПАДКИ, ЩО БАГАТО ГОВОРЯТЬ.

КИЇВ.—Большевицькі „Вісті" занепокоєні фактом, що широке населення України масово почало відвідувати місто Батурин, відомий з того, що там є багато українських історичних памяток. Околичні селяни виказують надзвизайно велике зацікавлення „шведською могилою" під Полтавою, де поховані кости козаків Мазепи і вояків шведського короля Карла XII, що боролися з військами московського царя Петра І. Большевицькі „Вісті" (з 8-го серпня ц. р.) ні словечком не згадують, що в тих могилах спочивають також кости українських вояків, тільки пищуть: „Як відомо, ця могила виникла внаслідок великого бою, що відбувся між шведським військом та військом Петра І."

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИГЛЯДАЮЧИСЬ ДО МОЛОДІ

Ми є свідками, як від ряду літ наша молодь виявляє бажання обєднати себе принаймні на те, щоб при спільній виміні думок витворити спільне українсько-американське обличчя, яке булоб виразником певних ідеалів і змагань української молоді в Америці. Ось і для цеї цілі повстала Ліґа Української Молоді Північної Америки, яка щойно відбула свій пятий конґрес.

Як знаємо, відбулися в тім самім часі й інші наради молоді. І, як нам доносять, всюди було серед молоді одне й тесаме бажання: щоб старші не робили між нею штучних перегород, а дали їй повну свободу в її змаганнях до обєднання якнайбільшого числа української молоді на підставі такої програми, яку сама молодь виставляє. Таке становище молоді мусять повитати й ті всі зо старшого покоління, які дійсно бажають бачити нашу молодь обєднаною на чисто українськім підкладі. Тому, якщо обєднання молоді є правдивим бажанням старшої ґенерації, то й з боку її проводу треба рішучо оминати те все, що спинює консолідацію молоді.

Приглянувшись до нарад останнього конґресу Ліґи Української Молоді Північної Америки, можнаб піднести ріжні критичні завваги, коли йде про практичні висліди такого конґресу. Можнаб піддавати проводові молоді, щоб на таких конґресах, попри ідеольоґічну сторону, найбільше уваги присвячувано виміні думок щодо ведення праці в ріжних місцевостях, у молодечих клюбах, як теж у звязку з українськими товариствами чи американськими інституціями. Ці справи, як це можна було завважити на конґресі Ліґи, викликають широке зацікавлення, якщо вони схоплені живо й цікаво у відчитах. Вони є теж доброю школою для тих з молоді, що не мають у таких справах іще практики. Та як би не ставитись до програм таких конґресів, треба визнати, що навіть у випадку, коли не дописують програми і їх переведення, то всетаки того роду конґреси, як згаданий конґрес Ліґи в Клівленді, являється наскрізь позитивним явищем. Кожний такий новий конґрес виказує наглядно, що ряди нашої свідомої молоді збільшаються, що з кожним роком дістаємо щораз більше ще дуже молодих, але вже серіозно думаючих сил, що відчувають дійсно по українськи і намагаються прислужитись українству в Америці, як теж українській справі взагалі. Ці нові сили вже не нарікають на те, що українців ніхто не знає, що українство є якоюсь перешкодою в карієрі й т. п. Вони почувають себе свідомими цього, що походять зо старого й культурного народу, який уже здобув собі добре імя в Америці й до якого признаватись і для якого працювати — це радість і честь.

О. С.

НЕ РОЗДИРАТИ НАЦІЇ

Ніколи, навіть за часів царату (і то не „ліберального" царату, з Думою і сякою-такою свободою української преси, але навіть за часів царату Олександра III.) не була Галичина відділена культурно таким китайським муром від решти українських земель, хочу сказати від наддніпрянської України, як тепер, за царату червоного.

Найгірше ж те, що **самі ми** привчаємося до нашого культурного ґета; що самі ми **добровільно** відділяємося в якесь замкнуте ціле так, що ту **частину** нашого народу, яка живе між Попрадом і Збручем чи Горинню і Припяттю, самі зачинаємо вважати якоюсь **окремою нацією.** Я ні трохи не перебільшую. Читайте вважно галицьку пресу, а на кожній шпальті стрінете: „Ціла **нація** повинна підтримувати акцію Рідної Школи"... „**Нація** повинна дбати про свою молодь"... „Ціла **нація** наша підняла протест проти кольонізації"... „Найвищий час створити авторитетну репрезентацію **нації"** (і часто ще **Нації** великою буквою!), а думається при всім тім **лише про галицько - волинську на**цію"! Це ляпсус, якого абсолютно ми повинні уникати. Хто читає такі вирази що дня, мимоволі зачинає думати, що між Збручем і Попрадом (плюс Волинь) мешкає якась маленька пять-міліонова осібна „нація", а що все те, що за Збручем, — це вже нібито **інша** нація...

З тим треба скінчити! Треба вживати якогось іншого окреслення: „Галичина" чи „Західня Україна", чи „західні землі", чи частина нашої нації по цей бік Збруча, але не допустимо, хочби через недогляд ґазетярський, убивати в думки загалу поняття про **дві** українські нації: одну — **тут,** другу — **там.**. Навпаки, не вільно вживати нічого, що існування цих „двох" націй затиралоб. А вже зовсім дико мусить виглядати, коли подібні, як зацитовані вгорі вирази, чи зо статті чи з більшої праці передістаються, в перекладі, до чужої преси. Якого поняття наберуть чужинці про нас і про нашу національну свідомість?!

Проти волі я вище вжив назви „Волинь". Але для означення частини наших північно-західніх земель у границях польської держави **і цей вираз фальшивий.** На нім теж лежить печать чужої волі, що замикає нас у новім культурно-національнім ґеті. Бо ми кажемо на землі з Ковлем, Дубном, Луцьком, Рівним і Здолбуновом „Волинь" лише через те, що так пишуть поляки. Тимчасом це не є ніяка Волинь, лише **частина Волині,** як культурно - національно Галичина не нація, а **частина нації.** Це — **західня Волинь.** А є ще східня, — із Звяглем і Житоміром — про що не треба забувати. Вживаючиж терміну західня Волинь, ми кожночасно воскрешаємо в памяті неуважного чи забудькуватого читача існування нашої великої, згнобленої Росією нації, якої то нації ми тут лише частина.

Є тут патріоти, які **замикають** себе і читачів своїх часописів у національно-культурнім ґеті не через недогляд, а свідомо. Є це ті новонавернені „католики" (як д-р О. Назарук з **Новою Зорею),** які не устають копати якнайглибшу прірву між галичанами і наддніпрянцями. У низці статтей того часопису читаємо, що найкраща українська раса — це галичани; що наддніпрянці — це властиво анархісти, Махни, некультурні степовики, напів-москалі, та ще й „схизматики", яких щойно треба навернути на своє і на правдиву віру...

Не треба розясняти, яке огірчення така пропаґанда викликує як серед наддніпрянців, так і серед самих галичан і західніх волиняків, не заражених того роду дурним партикуляризмом. Справа відношення між східньою і західньою галуззю нації — це справа делікатна, але трактувати її треба в кожнім разі **не** в напрямі заогнювання льокальних противенств; навпаки, треба лагодити й усувати їх у напрямку духового зцементування почуття приналежности до одної і тої-самої нації.

Ось кілька уваг, які прийшли мені до голови при читанні краєвої преси. Сповидно — справа дрібна; в дійсності — дуже важна. Бо коли не позбудемося тих помилок і ляпсусів у щоденій пресі, то нанесемо **велику шкоду справі зросту і зміцнення нашої національної свідомости,** яка має бути свідомість приналежности **не** до тої чи іншої, хоч якої важної землі нашої нації, лише до нації яко великої цілости. Цю свідомість мусимо **систематично** пропаґувати. Берім приклад з поляків. Видумали вони абсурдну й неісторичну назву для Галичини „Малопольска Всходня", і ні один польський часопис ні правий, ні лівий, ніколи не помилиться, навіть соціялістичний, свідомий того, що історична українська назва „Галичина" (від князівського Галича) повинна бути стерта в мізках поляків. Не затираймож і ми нашої номенклятури в нашій пресі. Не називаймо частини нашої нації цілою нацією; не зменшуймо останньої, не затемнюймо, не здрібнюймо, національної свідомости наших мас.

„ЖИТИ!" ЛІТНІ НАСТРОЇ

(З мого римського щоденника).

„Жити!" Так називалась італійська фільма, яка цього року мала чи не найбільший успіх по римських кінах, і то не так завдяки свому сюжетові (досить банальному), як завдяки настроєві, що її цілу пересякає, і особливо завдяки тенорові Тита Скіпі, що співає в ній маленьку і досить фривольну, але повну завзяття й динамізму пісеньку, що починається словами „Жити! Ах, жити!"

„Жити!" — цебто рухатися, відчувати кожним фібром тіла радість руху й напруження, летіти стрімголов на коні назустріч вітрові, що розвіває кучері і приємно свіжить лице; плисти під надутими вітрами по бурхливому морю, що намагається перекинути човен, змагатися з ним, набирати повними грудьми солонавого повітря і, вигукуючи бадьоро-завзяті мельодії пісні „Жити", викликали на герць із собою цілий світ.

„Жити!" — цебто блукати напівголим по морському березі, пектися на сонці, вивертатися на гарячому пісочку, бігати (не вважаючи на свої пятьдесять з гаком роки) за мячем, скакати через мотузок, споглядати на дівчата (що нічого ні від кого вже більше не ховають), а врешті ввечері — танцювати з цими дівчатами тужливе танґо чи наївно - хитрий фокстрот.

Цього року з усіх боків тільки й чути, що мельодію „Жити", що ніби зробилася гимном зголоднілого за рухом і повітрям урядництва. Та чи й тільки урядництва! Минулий рік був роком великого напруження: минулий рік був роком війни в Африці, роком санкцій, роком мовчазної, але дійсно траґічної боротьби італійської нації з цілим світом. Не було італійця, що не розумів значіння цієї боротьби, і тому кожний у загальному національному зусиллі докладав усіх своїх сил, щоб тільки витримати і перемогти. І дійсно, витримали й перемогли. Але після цього прийшла реакція, що нагадує мені оту безудержну, непогамовану реакцію ґульні, що повстала зараз же після великої війни. Ті, що залишилися в живих, теж тоді хотіли „жити". Але тоді цей нестримний нахил до вживання життя був тільки інстинктовним розпруженням психічної енерґії, і виливався в мало не звірячі й бестіяльні орґії, що в них тонули мораль і всякі людські чуття. Тоді ніхто навіть не пробував протиставитися тій розгалюканості, що опанувала головним чином кляси буржуазії й так званих „нових багачів", спекулянтів на людському горю. І ця розгалюканість вела — й повела — нестримно до соціяльної революції, бо в тій орґії вживання життя нижчі кляси, за браком відповідної орґанізації і браком засобів, не брали ніякої участи, хоч таксамо були спраглі „жити".

Тепер у фашистівській Італії жага „жити" знаходить унормовані і сконтрольовані стежки, що в них вливається натовп з усіх кляс, з усіх професій. Що неділі й що свята спеціяльні потяги — так звані народні потяги — за неймовірно дешеву ціну розвозять стотисячні маси населення, що, залишаючи великі й середні міста, поспішають у гори, до моря, чи до туристичних оседків, де можна знайти щось цікаве й корисне. Цей звичай виїздити за місто вже настільки тут вкорінився, що чимало італійських родин, які взагалі не пишно живуть, впродовж тижня щадять на їжі, щоб мати можливість у неділю чи в свято виїхати кудись далеко, кожного разу в нове місце, щоб у споглянанні й чинному прийманні нового й незнаного, ще ніколи не відчутого й не пережитого, віддати данину непереможному п о к л и к о в і „жити".

А тимчасом в Еспанії італійці далі гинуть. Ніхто вже навіть не думає закривати факту, що головна військова сила, що здобуває тепер Сантандер, щоб зліквідувати таким чином один із секторів війни і перекинути звільнені сили негайно на другий, складається з італійців. Вони доказують чудес героїзму і без перестанку посуваються наперед, але кожний їх крок щедро поливається не тільки чужою, а й своєю власною кровю. Втрати італійців в еспанській війні безмірно більші від тих утрат, що вони мали у війні з Етіопією. Але загал італійців про те мало думає: ті, що вмирають, сповняють свій тяжкий обовязок; ті, що пожадливо заживають життя, почувають, що вони свій обовязок уже сповнили, а зрештою — як треба буде — знову повнитимуть. А покищо не варто про те навіть думати, бо „жити" цеж власне якнайменше думати; це — рухатися, бігати, скакати, танцювати, плавати, дряпатися по горах, любити, ненавидіти, але якнайменше думати. Думається добре в зимі в спокійному кріслі, при зачинених і запнутих вікнах, при вогні в розпаленій грубі, при столі перед білим листом паперу і стосом книжок, що підказують думку й підпирають її низкою переконливих бактів. Але в літі... коли трава така зелена, коли море таке приваблива-свіже, коли гори такі задеркуваті, — в літі не думається; в літі бездумно живеться...

Евген Онацький, Рим.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 14-го вересня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній. Просимо прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Тепер наше місто Палмертон обходить 25-літний ювилей, то ми є запрошені взяти участь яко українська нація. Напоминаємо довгуючих, щоби прийшли і вирівнали свої вкладки. — М. Куба, секр.

БОСТОН, МАСС. Тов. Дружина князя Данила, від. 238, повідомляє своїх членів і члениць, що місячні збори відбудуться дня 12-го вересня в церковній гали на Арлінґтон, вул. зараз по Службі Божій. Обовязком кождого члена є явитися на цих зборах, тому, що маємо важні справи до вирішення. Довгуючі члени зволять вирівнати свої залеглі вкладки, бо впротивнім разі будуть суспендовані. Хто має нагоду вписатися до Союзу, хай прийде на ці збори. Як також просимо членів вписувати свої діти до організації. — І. Чопик, предс.; Д. Сілінський, кас.; Н. Давискиба, секр.

БАЙЮН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє всіх своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться у вівторок, 14-го вересня в гали У. Н. Дому під ч. 35 Вест 19-та вул., в годині 8-мій ввечір. Обовязком кождого члена є прийти на ці збори, бо маємо деякі важні справи до вирішення як рівнож просимо довгуючих членів вирівнати свої залеглости, бо впративнім разі будуть суспендовані. — А Бирич, секретар.

Богдан Жарський.

НІЧНИЙ ЕКСПРЕС

I.

Не перший раз виходить низький, кремезний начальник стації зустрічати експрес. Начальник стації стоїть у присліпуватму світлі ґазової лямпи, що стоїть хіба тільки на те, щоб освітлювати саме його — зовсім звичайну й подібну до сотні інших людей — постать. У нього на раменах цельтовий широкий плащ, що хоронить перед дощем. Бо цієї ночі чогось рвучкий і холодний вітер зірвався. Начальник стації виходить із своєї затишної канцелярії, спльовує на вітер і кляне.

— Песя служба!

Очевидно, завидувати йому нема чого. Стоячи біля цибатої лямпи, начальник дивиться у пітьму, вижидаючи експресу. Але темінь стоїть завинена в габу непроглядности. Тільки вітер щораз сильніше свище й під його холодними подувами скрипить ліхтарня. Начальник зачинає хвилюватися, винимає старий великий годинник.

— Що за чортова нечисть.

Начальник ще мав якесь слово на кінці язика, але в цюж хвилину блиснули в далі два червоні світельця. Повітря напротяв гучний свист, що розвіяв на секунду начальникову злість. Старий мимоволі доторкнувся рукою сивого вуса, але зараз пригадав собі недоцільність такого маневру.

— От і чепурун, до дідька рогатого!

І заки вспів прибрати військову поставу, прошумів попри нього довгий чорний вуж із двома великими очима напереді й одним ззаду. Блиснули рядом рясно освітлені ваґони зі спокійними пасажирами й за хвилину ніч вернулася до свого попереднього стану. Знову виє вітер і скрипить лямпа і знову спльовує на вітер старий начальник.

— Ех, і я колись їхав таким експресом... Тьфу...

І шкандибає до своєї кімнати.

А там щораз глибше врізується в непроглядну стіну теміні нічний експрес.

II.

— Отже завтра рано ми на місці?

— Що значить двацяте століття! Дванацять годин із перервою і ти з одного кінця краю заїхав на другий!

Два поставні, достатньо убрані чоловіки оперлися на відчинене вікно переділу й пускають на вітер клубки синього, запашного диму. Попри вікно пролітають рої іскор і тануть помалу в чорному проваллі ночі. Поїзд майже нечутно пропливає стацію за стацією, де зустрічають його невиспані та злі як сто чортів начальники. Чоловік у сивому одязі гасить папіроску й сідає на лавці.

— Значить по двотижневому відпочинку знову понесе нас цей експрес на другий кінець краю?

— Егеж. Не знати тільки, чи так гарно будемо їхати тоді, як нині.

— Чому би ні? Нічним експресом завсіди мало людей їде. А це немала вигода. Замісць завтра вечором, ми вже рано будемо проходжуватись по горах і насолоджуватись пянким гірським повітрям. Знаєш, Володку, це так приємно знати, що ні завтра, ні позавтра, ні довгих два тижні не будитиме тебе великоміський галас, не будеш мусіти вставати що дня вранці й іти до канцелярії із вічно невдоволеними і очевидно скупими клієнтами...

— Справді. Але всетаки два тижні замало. Маю враження, що ми продовжимо собі відпустку...

Чоловік у сивому вбранні позіхає довго й голосно.

— Ну, пора трохи продріматися.

— Ти спи, я не маю якось охоти.

— То остається мені хіба побажати тобі приємних мрій, коли, на жаль, місяця нема!

Чоловік у сивому вбранні підстелює собі під голову подушечку й негайно засипляє. Його товариш закурює нову папіроску й вдивляється в темінь. А експрес жене в даль. Його ваґони рясно освітлені, але подорожніх небагато. В сусідньому купе дрімає, схилившись на рамя молодого чоловіка, гарна жінка з великими віями, що заслонили очі, й кучерявим золотим волоссям. Чоловік ніжно глядить на лице своєї товаришки й гладить її руку. Жінка час до часу отвирає очі.

— Зле тобі, Віро?

— Ні, Юро! Тільки недобрі сни чомось насуваються на очі. Ще довго їхатимемо?

— Ні, вже недалеко.

Потім оповідають собі про вакаційне дозвілля. Тішаться мов малі діти на гадку про проходи в зелений ліс, про свіже, різке, сільське повітря.

Згодом у нічному експресі стихає. Замовкають розмови й тільки легкий шум несеться.

Експрес жене в даль. Двома сліпучими червоними очима вгризається в темінь, у вітер. Із комина вилітають рої дрібних іскор, що на вітрі несуться у даль.

Тільки вітер свище протяжно, немилосерно.

Тільки темінь непроглядна.

І молода жінка ще раз отвирає очі.

— А знаєш, мама буде чекати на стації. Я писала, щоб вийшла.

І знову тихне. Тепер уже надовго.

III.

Коли ранок виповзає зза високої гори і блискучим оком оглядає свої зелені, ще заспані гори, заїздить перед малий стаційний будинок жовтолякерована бричка. Висідає старенька жінка й входить до ждальні. Біля віконця, що брудне й уже може з рік нечищене, кивається сонно начальник стації.

— Чи швидко буде нічний експрес?

Начальник підводить свою руду голову, хвилину дивиться незрозумілим поглядом на старушку й махає рукою.

Жінка не розуміє його бурмотіння, тому повторює свій запит. Але це начальника вже до решти обурює. Якже це? Не досить, що цілу ніч сиди й чепи не знати якого дідька, ще й відповідай настирливим подорожнім. І начальник обертається до старенької жінки й кричить.

— Експрес, питаєте? І знов махає сухою рукою.

Старушка вже незапокоєна.

— Що сталося?

Начальник робить великі очі й повторяє немов до себе:

— Що-о-о стало-о-ся? То ви не знаєте? Таж експрес уже ніколи не заїде на нашу стацію. Ка-та-стро-фа...

Стара жінка встигла ще зойкнути й омліла обсунулася долів.

А крізь її голову прошумів диким свистом дармо ожиданий нічний експрес.

Ощадний.

— Уявіть собі, що минулої неділі вернувся я з клюбу вчасніше ніж звичайно і застав мою жінку з якимсь молодцем...

— Нещасний приятелю! Що за нещастя! І що ти зробив?

— Передівсім я загасив світло та сказав тому дурневі, що коли він хоче насаджувати мені роги на голову, то до того світла зовсім не треба!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПРОГИБІЦІЯ ПАКИ Й ПАКИ.

Інститут Дестильованих Напитків видав публичну заяву, в котрій збирає підсумки про стан злочинів у Злучених Державах у часах прогибії та порівнює це зо станом злочинів по скасуванні прогибіції.

Серед навалу біжучих подій у краю й у світі ми вже прогибіцію зовсім призабули. Якби нам сказати про неї, то ми подумалиб, що вона тут була дуже давно. Прогибіція в уяві пересічної людини в Америці це небіжка, яку треба й трактувати як небіжку: треба її лишити в спокою ...в гробі.

Інститут Дестильованих Напитків, видно, думає інакше. Він боїться, що вона може встати з гробу. Тому він її трактує, як забобонний чоловік чарівницю: щоб вона з гробу не встала, забиває їй у чоло осиковий кілок.

ПРОГИБІЦІЯ Й ЗЛОЧИНИ.

Каже цей інститут, що в часах прогибіції було в краю більше злочинів, ніж нині по скасуванні прогибіції. І до цього додає, що порівняння стейтів, котрі ще заховали прогибіцію в якійсь формі, зо стейтами, які прогибіції вже ніяк не признають, показує, що й у цих прогибіційних стейтах злочинів більше, ніж у безпрогибіційних стейтах.

Що в стейтах, де нема прогибіції, менше злочинів, та що в цілих Злучених Державах нині менше злочинів, ніж давніше, за прогибіції, це можливе. Але чи з того вже виходить, що злочини зростають від прогибіції, а спадають числом від скасування прогибіції?

Адже буває, що сива кобила краще тягне, як мишаста, але чи з цього вже виходить, що тому вона краще тягне, що сива?

І правдою є, що незадовго потім, як півні в ночі піють, сонце сходить; але чи з того вже виходить, що від того сонце сходить, що півні піють?

ПРОГИБІЦІЯ Й ТВЕРЕЗІСТЬ.

З заявою Інституту Дестильованих Напитків не згоджується губернатор стейту Канзас, котрий то стейт інститут згадує між 5 „сухими" стейтами як такий, що в нім злочин вище розвинений, ніж у „мокрих" стейтах.

Губернатор стейту Канзас говорить дуже гостро. Каже, що треба бути ослом, щоб говорити, що пиття алькоголю принесе пошану закону та зменшить злочини. І каже, що треба бути ідіотом, щоб думати, що тверезі люди будуть допускатися ріжних напастей на людей, а пяні люди — не будуть.

На що здібний осел і на що здібний ідіот, можемо спокійно лишити губернаторові Канзасу. Але чи не міг би навіть губернатор Канзасу догадатися, що з прогибіції в стейті ще не виходить, що там люди тверезі, а зо скасуванням прогибіції в стейті ще не виходить, що там усі пяні.

ПИТИ, ЧИ НЕ ПИТИ?

Багато краще про цю справу говорив знаводу своїх 75-тих уродин відомий англійський письменник Бернард Шо.

Він заявився виразно проти прогибіції, бо, мовляв, вона витворює бандитів, але рівночасно заявився проти пиття.

Та він говорив не з чужого досвіду, а зо свого власного! Казав: „У 75-ті уродини я досить добре законсервований і сповняю назагал досить добре свою роботу, не зважаючи на те, що я дуже лінивий чоловік".

БЛАГОДАТИ ЗДЕРЖЛИВОСТИ.

Як в усіх справах, так і в цій люди, що взялися за якусь пропаганду, звичайно попадають у крайности.

Підчас агітації за прогибіцію, ще перед її заведенням, один завзятий пропагандист прогибіції доказував, яких то суспільних поліпшень можна сподіватися від заведення тверезости, хочби примусової. Люди будуть багаті, здорові, будуть довго жити, тощо. Як бесідник скінчив відчит та зарядив запити, один зо слухачів спитався: „Що ви скажете на таке, що мій батько пив ціле життя і вже має 84 роки?"

„А скільки років він мав би", відповів прелеґент, „якби він не пив!"

ЧОМУ ЛЮДИ ПОБИВАЮТЬСЯ ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

Чому саме дестилятори алькогольних напитків виступають проти прогибіції, відомо. В цьому їх матеріяльний, маєтковий інтерес, щоби прогибіція не вернулась.

Прихильники прогибіції такого маєткового інтересу в заведенні прогибіції не мають. Через те вони звичайно люблять хвалитися, що побиваються за прогибіцію з публичного, громадянського інтересу, себто для добра всіх людей. Мовляв, як вони не мають маєткового інтересу в забороні алькогольних напитків, то які інші інтереси вони можуть мати?

Для людей, які знають лише матеріяльні інтереси, це видається правдою. Але так воно не є. Поза матеріяльні інтереси є ще всякі інші. Є люди, яким приємно мати багато маєтку, великі гроші. Та є інші люди, яким гроші байдужі, а зате важне що інше: почуття влади, почуття сили робити людям прикрости, тощо.

МАТЕРІЯЛЬНІ — ТЕЖ ІНТЕРЕСИ.

Наприклад, англійська секта пуританів, з котрої вийшло багато прогибіціоністів, виступала колись завзято проти народних забав і розвеселень.

Казали, що це роблять безінтересовно. Нині в світі ніхто в цю безінтересовність уже не вірить: всі признають пуританів як людей, що мають спеціяльну приємність, себто певного роду інтерес, у тому, щоб іншим людям забороняти те, що їм приємно, отже робити іншим неприємности.

Нині признають характеристику пуританів, дану одним великим англійським істориком: пуритани це люди, що виступали проти полювання на медведя не тому, що це болить медведя, а тому, що це справляє приємність людям.

З ЧОГО ЙОМУ РАДІСТЬ.

На подібну жорстокість, закриту нібито дбайливістю за народні інтереси, показує висказ президента одної мормонської церкви в Солт Лейк Сіті, в стейті Юта, поданий недавно газетами.

„Чи не думаєте ви", питався газетяр мормонського духовника, „що люди в краю запиваються знов до того, що буде заведена прогибіція?"

„Я не знаю", відповів мормонський духовник, „але маю надію". Себто він бажає собі того, щоб люди пили, так, щоб прихильники прогибіції знов дістали матеріял до своєї прогибіційної пропаганди. Не за тверезість іде, але за прогибіцію, себто за можність заборонити іншим людям.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З НАГОДИ ДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ НА ЕМІГРАЦІЇ.

Читаємо в оголошеннях та закликах, щоб поспішити на свято Української Жінки до Парку Белведір в Асторії в найближчу неділю. Кажуть, що наше жіноцтво заметушилося й роями туди полетить, наче бджоли до вулия. Але по що й на що?

Відповідають, що це одна з чергових спроб згуртувати українське жіноцтво в Америці. Кажуть також, що це ніби підготова до ще важнішої мети, а то, щоб разом з чоловіками стати рамя в рамя в рішальним моменті.

Гарні й високі наміри, нема що казати. Бо дехто каже, що в останній визвольній українській війні дуже малу участь брало українське жіноцтво, хоч не бракло світлих моментів та прикладів найвищої жертви з боку жінок.

Як небудь там справа й малась би, то одно треба сказати: що лиш освічене жіноцтво було активне в переломових хвилинах національного українського життя. Зате загал українського жіноцтва, тобто селянки й жінки робітників, не розуміють, про що йде справа.

Ніхто з нас не знає дня ні години, коли прийде ще одна нагода для великого зриву. Але кожен з нас знає, що в найближчому зриві не сміє забракнути українського жіноцтва. Тому добре роблять ініціяторки Дня Української Жінки, що закликають жінок до масової участи в цьому святі. Якраз про ці маси українського жіноцтва й іде. Хай ці маси прибувають на такі свята й почуваються водно з нечисленними провідницями українського жіночого руху на еміграції в Америці.

Коли дотеперішні бойові українські сили, тобто чоловіча половина, справді поважно думають про будучий зрив народній, хай вони підтримають ці змагання провідниць жіноцтва до масової організації та масового освідомлювання української жінки. Хай прибуває, хто лише може, на свято і приглядається до добрих прикмет, як і до недостач цього найновішого руху. Як що добре, те утревалиться; а що недостаточне, потребуватиме доповнення й поправи. Тому критичні завваги кожного будуть придатні. А це само повинно спонукати кожного взяти участь у святі.

Світозір.

— Чи ти знаєш, що той Горіховець сказав на мене!? Назвав мене старим ослом!

— А то раз! Таж ти не маєш іще навіть сорок літ!

Ощадність.

— Нині я заощадив десять долярів.

— Як?

— Я переходив парком, а там був напис: „Ходити по траві заборонено під карою 10 долярів" — я не перейшов травою, ну і заощадив десять долярів!

БАНДИТИЗМ У КИТАЮ.

Бандитизм у Китаю, це нерозривна частинка тамошнього життя. В одній лише провінції Гонан є 400,000 бандитів. Під впливом поганих, а закорінених глибоко звичаїв китайці з легким серцем пристають до бандитів. Вистане, щоби батько перед смертю сказав до сина: „Ти не мій син, коли не вбєш мого ворога", і син якстій хапає за меч; а як виконав батьків приказ, вертається з головою вбитого ворога. Одному фармерові випророкував ворожбит, що жінка принесе йому нещастя. Фармер не надумувався довго, а як вернувся до дому, застрілив жінку, потім утік і пристав до бандитів.

Китайські бандити зодягаються дуже барвисто—червоно або зелено, часом носять вояцький однострій, а в літі, у спеку, ходять голісенькі. Майже всі вони курять або заживають героїну й опій. Озброєні в кріси та револьвери, часто мають теж артилерію. Як здобудуть якесь місто або село, беруть із собою бранців, яких вяжуть по 10 до 20 разом. Потім, щоби прискорити окуп, торторують вирафіновано бранців: закопують голих у глибоких ямах, повних болота, стискають кліщами, вішають за пальці ніг і т. д.

Кобильчука покликали до суду на свідка у справі його товариша.

— Зізнання складається в суді під присягою, — повчає його предсідник трибуналу. — Чи здаєте собі справу з ваги присяги?

— Певно!

— А чи ви складали вже коли присягу в суді?

— Пане суддя! Чи я вже коли складав присягу! Не лише складав, а вже навіть раз відсиджував!

Між приятелями.

— Це направду негарно, що ти не хотів мені позичити десять долярів. Між приятелями повинно бути так, що один другому повинен завсіди помогти.

— Та так, одначе ти хочеш усе бути лише тим другим!

Один доктор має приятельку, яка мучить його, щоб купив їй футро.

— Добре, куплю тобі футро — каже вкінці доктор — одначе аж тоді, як вернуся з Европи.

— То ти їдеш до Европи?

— Може колись поїду...

Малий Івась вбігає з плачем до кабінету свого батька.

— Ти чого так плачеш, Івасю?

— Я проковтнув шпильку.

— Чи то оплатиться зчиняти такий крик за таку дурничку? Ось маєш другу і не плач!

ФАШИЗМ І КАТОЛИЦТВО

Недавня тяжка недуга папи римського Пія XI-го дала привід до ріжних здогадів про будучність папства і католицтва. Чому виникають ці здогади? З тої простої причини, що Рим є під фашистівською владою, а ця намагається поставити на послуги політики: науку, мистецтво, релігію і церкву. У своїм відношенні до духового життя людей італійський фашизм, як і німецький націзм чи московський большевизм, визнають: учений дослідник, письменник, маляр, священик — всі вони мають служити їхній науці чи там їхньому режімові; а коли ні, то вони стають „ворогами батьківщини". Та коли наприклад Гітлер у Німеччині гне в дугу протестантську церкву, то це має лиш місцеве значіння. Але коли він береться звісними методами „прихиляти до режиму" також німецких католиків, то це вже має міжнародний відгук. Бо католицька церква в своїй ідеї є **інтернаціональна.** Для католицької віри, за словами апостола, „нема грека ані жида, але всюди й у всіх є Христос". Христос, — так учить християнська релігія, — приніс спасіння **для всіх людей,** незалежно від нації, стану і раси. Отже коли Гітлер намагається, щоб католицьких священиків примусити прийняти його погляди на „вищі" і „нижчі" раси, то він стає в суперечність з основами християнської віри. Колиб у цьому чи в іншому основному принципі католицька церква зробила уступку будьякому режімові, що це моглоб викликати велику опозицію і навіть розлам в інших католицьких країнах.

Але великі небезпеки загрожують католицькій церкві також у самій Італії. Знаємо добре, що італійське католицтво і Ватикан були в гострій опозиції до фашизму аж до 1929 року. Католицькі священики стояли на чолі демократичної **народньої** партії в Італії, яка, поряд із соціялістами, завзято поборювала фашизм. Коли 1929 року дійшло до примирення між папою та фашинтівським урядом, то назагал у світі вважали це примирення за перемогу католицької церкви над фашизмом. Але в дійсності це не так. Хоч Мусоліні дозволив, щоб у всіх італійських школах католицькі духовні виховували молодь, то цією „уступкою" іншими подібними подачками він примусив католицьке духовенство до льояльности супроти своєї політики. У всіх своїх міжнародньо-політичних виступах папа римський від р. 1929 старається оминути все те, в чім він незгоден з теперішнім режімом в Італії.

Щоб побачити ріжницю між тим, як було раніше, і як є тепер, наведемо два приклади. За світової війни папа Венедикт XV. був цілком протилежного погляду на війну, ніж італійський уряд. Папа назвав був світову війну „безцільною різнею", а проте італійський уряд не робив йому ніяких перешкод проголосити це перед цілим світом. Тоді папа був незалежний політично і міг не оглядатися на італійський уряд. Аж ось 1935 р. Мусоліні почав війну проти Етіопії. Католики з ріжних країн цілого світу засилали папу Пія XI. телеграмами, щоб він виступив проти цього імперіялістичного походу. Але папа не виступив. Між самим італійським духовенством не було одної думки на етіопську війну. Одні були противниками війни, інші з церковних проповідальниць кликали вірних до перемоги над „чорними схизматиками". Оповідають, що за етіопської війни один італійський єпископ домагався від папи однозгідних інструкцій духовенству, як воно має ставитися до війни. Але папа відмовився дати інструкції, бо, мовляв, вони зараз стануть відомі фашистівській поліції.

Чи можна вважати таке положення голови католицької церкви за нормальне? Очевидно, що не можна. Але ще більші ненормальности й трудноші стоять попереду. Папа Пій XI. уже старий. По його смерти прийдеться кардиналам вибирати нового папу. Само собою, Мусоліні буде намагатися, щоб новий папа був принайміні прихильником фашизмові. Така ситуація мусілаб викликати обурення в інших католицьких країнах. А колиж би не вдалося Мусоліні здійснити свої пляни, то новий папа мусів би показати цілому світові, що він справді незалежний від італійського уряду. В такім разі мусілаб розгорітися боротьба між католицькою церквою і теперішнім італійським урядом. Як бачимо, так чи інакше, а церква католицька переживає дуже тяжку добу. Бо політика деяких урядів підриває основи, на яких стоїть католицька церква, а в першій мірі авторитет голови цієї церкви. У звязку з цими відносинами папи та італійського уряду має велике політичне значіння приїзд кардинала Пачелія з Риму до Франції, як леґата папи. Такого факту не було вже більше як 100 років. Дехто толкує ці відвідини леґата у Франції, як шукання підпори для Ватикану в інших країнах, щоб зберегти незалежність і авторитет голови католицької церкви.

В. А.

ЯК МЕРТВІ ПРЕДМЕТИ ВІДЧУВАЮТЬ ЗМІНУ ПОГОДИ

Теплота, тиснення повітря, світло, електричне напруження не є ніколи постійне, незмінне. Воно раз-у-раз зміняється. Ця зміна впливає на ріжні предмети, які зміняють часом свій вигляд, форму, барву, так, що ці зміни, які бачимо на мертвих предметах, є до певної мір показниками при вішуванні погоди.

Цукор: Коли вкинемо до горнятка з чорною кавою кусник цукру, то наверху творяться міхурці. Коли ці міхурці остануться на середині і там зникнуть, то буде погода. Коли розійдуться і зникнуть між серединою та краєм горнятка, буде зміна. Коли попливуть на край горнятка і там зникнуть, буде: в літі дощ, в зимі мряка, одначе не буде тревати довго. Коли міхурці дійдуть до краю і розходяться по боках, буде слота.

Як зі стріхи куриться: Після бурі виходить нераз зо стріх пара. Ця пара означає, що вітер або дощ прийде знову скоро.

Голос: Коли в тихий, спокійний вечір чути краще як звичайно: дзвони, свист льокомотиви, шум води, людський голос, рик худоби, — то це знак, що повітря переповнене парою і треба сподіватися дощу.

Мука: На слоту або вітер мука буває вогка і збивається в купки.

Вода: Коли вода скоро і без шуму зачинає кипіти, буває вітер або дощ. Коли вона ще не кипить, а вже підноситься догори і втікає з горшка, будуть вітри і бурі.

Сіль: Коли сіль вогчіє і збивається в купки, буде хмарно, потім слота або вітер. Коли це робиться в зимі, в ясний морозний день, буде відлега. Коли сільничка вогчіє в гарячий день, буде дощ.

Гори: Як у парний день гори окржені мрякою, буде буря. Коли літом часом з гір „куриться", буде строга зима. Як назагал видно добре гори, буде зовсім певно дощ.

ЯПОНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Японці вміють цінити науку, бо знають, що лише так здобудуть передове місце в інших ділянках. На приблизно 68 міліонів населення до шкіл ріжного типу ходило в 1936 р. 13,404,919 учеників, отже більше як 1/5 всього населення.

Згідно з цісарським розпорядком елементарне навчання в Японії обовязує від 1880 року. Обовязок цей торкається дітей від 6 до 14 року життя. Звільнені можуть бути лише діти упосліджені фізично або умово.

В 1936 році підлягало цьому обовязкові 10,754,462 дітей, а з того дійсно ходило до школи 10,708,930 або 91.2%. Треба зазначити, що давніше цей відсоток виносив усього лише яких 30%.

Елементарну освіту дають безплатні школи, яких є 25,707. Удержують ці школи міста та села, а держава покриває 1/5 видатків.

Вселюдні школи діляться на шестилітні початкові школи та дво або трилітні вищі початкові школи. Обовязує покінчення шестилітньої школи. В школах тих число занять тижнево виносить від 21 годин у першій клясі до 30 годин у шестій клясі. Дуже велику вагу кладуть на навчання рідної мови та рахунки, спів і науку моральности. У вищих школах число занять доходить до 32 годин тижнево. І тут найбільшу вагу прикладають до навчання рідної мови, руханки, співу, науки моральности.

Доповняючу науку основно переробили від 1. квітня 1935 року.

Згідно з новою програмою доповняючі школи діляться на нижчі й вищі. Двоклітні нижчі, призначені для тих, що покінчили початкові шестиклясові школи і не переходять до вищих початкових або середніх шкіл. Доповняючі вищі школи є пятилітні для хлопців, а трилітні для дівчат. Приймають абсольвентів вищих початкових або нижчих доповняючих.

Число занять виносить 180 до 210 годин річно. Вчать науки моральности та громадянства, загально освітні предмети, фахові, руханки, а для дівчат іще домашне господарство та шиття.

Середні школи є окремі для хлопців, окремі для дівчат. Приймають без іспитів учеників, що покінчили 6-літню вселюдну школу, або з інших шкіл після іспиту. У хлопячих школах наука тревае пять літ, а від третього року є дві групи. Наука в дівочих школах тревае 3 до 5 літ. Хлопячих і дівочих шкіл є 1,521 із 691,198 учениками, та перевагу мають дівочі школи.

Для навчання вчителів вселюдних шкіл є вчительські семинарії з двома виділами. На перший пятилітний виділ приймають тих, які скінчили вищу початкову школу. На другий дволітній виділ, приймають абсольвентів середніх шкіл. Учать науки моральности, загальноосвітні предмети (м. ін. право й економію, англійську мову) та педагогічні.

Семинарій є 103, а вчиться у них 36,867 кандидатів на вчителів.

Для навчання кандидатів на вчителів середніх шкіл є вищі учительські семинарії з дво до чотиролітною програмою, а також спеціяльні інститути. Разом учиться в них більше як 3,000 учеників. Крім того є 42 заведення для кандидатів доповняючих шкіл, до яких ходило 1,049 учеників.

Середнє фахове шкільництво є дуже ріжноманітне. Тих шкіл було 1,094 із 298,893 учеників.

Крім того було ще 170 шкіл фахових - спеціяльних або із програмами близькими до університетських.

— Щож ви робите, щоби вилікуватися із безсонности?

— Маю все під рукою пляшку доброї горівки.

— Абож то завдяки горівці лекше заснете?

— Ні, лише горівка уприємнює мені той час, коли я не можу вснути.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АКРОН, О.

Український День.

У нас в Акроні відбувся 1-го серпня ц. р. в Парку Фалькон Лейк на поклик преосв. владики Кир Богачевського, Український День, у якому взяли участь: церковний уряд, відділи Провидіння, У. Н. Союзу, У. Р. Союзу та Союзу Українок. День цей розпочався полевою Службою Божою, в котрій брав участь епископ і два священики. В часі Служби Божої владика виголосив проповідь. По богослуженні був спільний обід. У часі обіду забирали голов кілька бесідників, що говорили про справи, звязані з Днем.

Український День випав дуже гарно. Погода дописала, були свої люди, а також з околиці. Був також досить гарний прихід, який комітет більшістю голосів розділив так: $150 на Стемфордську школу, на руки преосв. епископа Богачевського; до старого краю на Рідну Школу $15; на інвалідів $15 і на боєвий фонд $15. Гроші на старокраєві цілі переслано через Обєднання.

Комітет Українського Дня складає подяку владиці, священикам, українським організаціям і всьому українському загалові за його гарну роботу.

За комітет Укр. Дня:

Микола Сорока.

Наука і життя.

— Я з вас, Катре, дуже невдоволений — каже професор до своєї бувшої господині. — Від першого жовтня можете собі відійти.

— Алеж Петре, не говори дурниць, таж ми звінчалися тому тиждень!

Кара.

Малий Петрусь виробляє із нехіттю лекцію німецької мови.

— Тату! Чи „MUTTER" пишеться з одним „т" чи з двома?

— Що то значить?! То ти на те ходиш до школи, щоб того не знати? Що ти робиш на лекціях? За кару маєш написати через три „т"!

— Жінко, я довідався, що ти зраджуєш мене! Затям це собі, що коли я приловлю тебе з тим, з ким ти мене зраджуєш — то йому стрілю в лоб, тебе пробю кинджалом, а сам віддамся в руки поліції.

— Вспокійся, голубчe! Вір мені, що не приловиш мене!

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(111)

Дарно перейшов спокійно попри індіянського слугу, Тогуа, який підкладав ріща до вогню. Індіянин не питавсь, куди він іде, тільки витрішив свої очі вслід за ним. Хто йде серед ночі в нетри, той мусить бути божевільний чоловік, думав він собі. Але яке йому, Тогуї, діло до того, що роблять його пани? Він знав, що має робити те, що вони прикажуть.

Дарно був іще досить втомлений і не зовсім здоровий. Серед інших відносин він був би ніколи не опустив свого ліжка. Але тепер його вогнем пекла гадка, що Тарзан у неволі маянців, які знущаються над ним і його тортурують. Він нагадав собі, як його тортурували та як він молився в серці, щоб йому надійшов на поміч Тарзан. Може Тарзан тепер так очікує його.

Він не сміє завести Тарзана в його надіях, так як Тарзан не завів його і прийшов йому на поміч з далекої Африки. Дарно ішов усе далі й далі. Лиш деколи пекла його гадка про Юлію Дейл. Що вона буде робити, коли вони вже не вернуться ніколи? Бо він мав малу надію вернутися звідти цілим. В той час Юля теж думала про нього.

Її жіноче серце відчуло, що щось з ним сталося. Замісць покластися спати, як це вона робила передтим, сіла на ліжко і довгий час думала про Дарнота. Далі зібралась і пішла знов до шатра, де лежав Дарно. Освітивши шатро, вона побачила, що Дарно зник. У перший хвилі закричала: „Повторі! Маянські потвори схопили його!"